

Kimmo Lapintie kirjoitti parhaan kaupunkikirjoituksen

Vuoden kaupunkikirjoituspalkinto jaettiin **Kimmo Lapintielle** Kaupunkitutkimuksen päivien yhteydessä Tampereella toukokuun alussa. Lapintien artikkeli "Intohimon hämärä kohde: mitä asukas haluaa?" ilmestyi Yhdyskuntasuunnittelu-lehdessä (48:2). Lapintie toimii Aalto-yliopiston yhdyskuntasuunnittelun professorina arkkitehtuurin laitoksella.

Lapintien kirjoitus käsittelee suomalaisten asumistoiveita, joita hän lähestyy taloustieteen ja psykologian kautta. Artikkelin kyseenalaistaa perinteisten gallup-kyselyiden tapaan tehdyt selvitykset suomalaisten asumistoiveista, jotka vaikuttavat olevan yhteneväisiä joka puolella Suomea; jokaisen unelmana näyttää olevan pientaloon asuminen luonnonläheisessä ja rauhallisessa ympäristössä. ■

TietoPlus | Taustat | Tilastot | Pykälät

MAISEMANHOITO

Kunnat tunnistavat hyvin edustavimmat kohteensa

Arvokkaat maisemat inventoidaan uudelleen

Suomessa on 156 valtakunnallisesti arvokasta maisema-alueita. Alueet, jotka on listattu vuonna 1995, inventoidaan nyt uudestaan.

Ne ovat Suomen edustavimpia maaseudun kulttuurimaisemia, joiden arvo perustuu sekä monimuotoiseen kulttuurivaikutteeseen maaseudun luontoon että hoidettuun viljelymaisemaan ja perinteiseen rakennuskantaan.

Suomessa viisi maisemanhoitoaluetta

Suomessa maisemansuojelua ja -hoitoa ohjaa sekä luonnonsuojelulaki että maankäyttö- ja rakennuslaki. Maankäyttö- ja rakennuslakiin sisältyvien valtakunnallisten alueiden käyttötavoitteiden mukaan arvokkaiksi määritellyt inventoidut maisema-alueet tulee huomioida kaavoituksessa.

Luonnonsuojelulain nojalla voidaan perustaa maisemanhoitoalueita, joilla erityisesti edistetään maisemanhoitoa. Alueille laaditaan maisemanhoitosuunnitelmat, joiden toteutuksessa pyritään mahdollisimman suureen paikallisten osallistamiseen. Suomessa on jo perustettu kolme maisemanhoitoaluetta valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille ja kaksi maakunnallisesti arvokkaille alueille.

Viljelyn loppu suurin uhka

Arvokkaat maisema-alueet ovat Suomen edustavimpia ja parhaiten säilyneitä maaseutumaisemia. Nykyiset 156 aluetta on vahvistettu valtioneuvoston päätöksellä vuonna 1995 koko maan kattavien inventointien jälkeen.

Perinteisten elinkeinon jatkuvuus ja viljelyalueiden elinvoimaisuus ovat tärkeitä maiseman arvojen säilymiselle. Arvot ovat syntyneet ihmisen toiminnan tuloksena, ja ne voivat säilyä vain samaa toimintaa jatkamalla. Suurin uhka onkin viljelyn loppuminen, ja umpeenkasvun kautta maisemakuvan muuttuminen ja luonnon köyhtyminen, sekä rakennusten rapistuminen.

Sopimaton uudisrakentaminenkin voi muuttaa maisemakuvaa ja -rakennetta, esimerkiksi taajamien hallitsemattoman laajenemisen ja suurten kauppakeskusten rakentamisen myötä.

Koska maisema-alueiden arvo perustuu osaltaan maatalousympäristöjen luontoon, voi maisema-alueiden vaaliminen edistää myös arvokkaan luonnon säilymistä. Maisema-alueilla on usein maatalousympäristön uhanalaisten lajien tarvitsemia ympäristöjä, kuten niittyjä, metsäsaarekkeitä ja avo-ojia.

Arvokkaiden maisema-alueiden rajauksesta ei seuraa suoranaista maankäytön rajoituksia, vaan maankäyttöä alueilla pyritään ohjaamaan mahdollisimman vähän maisemaa heikentäväksi. Metsäisillä alueilla voidaan esimerkiksi ohjata metsäsuunnittelua, kuten aukkojen muotoa ja kokoa, niin että maisemavaikutukset pysyvät mahdollisimman pieninä.

Uusi inventointi 2010–2014

Maisema muuttuu jatkuvasti ja myös maisemanhoitoa ja -suojelua ohjaava lainsäädäntö on muuttunut sen jälkeen kun nykyiset maisema-alueet

"Inventoituja alueita arvotettaessa otetaan huomioon myös mahdolliset arvoa laskevat maisemahäiriöt."

määriteltiin. Nyt tehtävillä päivitysinventoinneilla halutaan tarkistaa aluevalikoima, arvoluokitus ja rajaukset, niin että ne ovat ajantasaiset ja vastaavat uudistunutta ohjausta.

Lähtökohtaisesti inventoidaan nykyiset 156 maisema-alueita. Muita mahdollisia valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita voi löytyä maakunnallisesti arvokkaista alueista tai muiden kulttuuriympäristöstä tehtyjen inventointien perusteella. Myös kunnilla, kyläyhdistyksillä ja muilla paikallisilla järjestöillä ja toimijoilla voi olla tiedossa hyvin säilyneitä ja hoidettuja alueita, jotka kannattaa ottaa mukaan tarkasteluihin.

Maisema-alueiden inventointia ohjaa ympäristöministeriön asettama työryhmä, jossa on edustettuna ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Suomen ympäristökeskus, Metsähallitus, Museovirasto, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja maakuntien liitot.

Inventoinnit on tarkoitus toteuttaa maakunnittain koko maassa vuoden 2014 loppuun mennessä, minkä jälkeen työryhmä käy läpi koko kerätyn aineiston ja tekee valtioneuvostolle ehdotuksen uudesta maisema-alueilistauksesta. Uuden inventoinnin tulosten on määrä tulla voimaan vuonna 2015.

Maisemahäiriöt vaikuttavat arvoluokkaan

Inventoinneissa kerätään tiedot luonnon- ja kulttuuripiirteistä sekä tarkastellaan maisemakuvaa ja maisemakennetta. Tietojen pohjalta alueet arvioidaan ja rajataan tiettyjen kriteerien mukaan. Alueiden arvotus perustuu maiseman ominaispiirteiden edustavuuteen, harvinaisuuteen, monipuolisuuteen, alkuperäisyyteen ja historialliseen kerroksellisuuteen ja kertovuuteen.

Inventoituja alueita arvotettaessa otetaan huomioon myös mahdolliset arvoa laskevat maisemahäiriöt. Nii-

den vaikutusta arvioitaessa pitää kuitenkin huomioida häiriön pysyvyys ja toisaalta palautuvuus. Esimerkiksi kalliion läpi räjäytetty tie on pysyvä maisemamuutos, kun taas hyvin suunnitellut hakkuut metsissä ovat palautuvia häiriötä, jotka häviävät metsän uusiutuessa.

Arvioinnin perusteella kullekin alueelle määritellään arvoluokka, joka on joko valtakunnallisesti arvokas tai maakunnallisesti arvokas. Jos kriteerien ei katsota täytyvän, jää alue ilman arvoluokkaa.

Inventoinnit on jo tehty Keski-Suomessa (2009), Pohjois-Savossa (2009) ja Pohjois-Karjalassa (2010). Parhailaan inventointeja tehdään Hämeessä, ja ne on tarkoitus aloittaa lähiaikoina myös Pohjanmaalla, Pohjois-Pohjanmaalla, Lapissa, Pirkanmaalla ja Etelä-Savossa.

Jo valmistuneissa inventoinneissa ei tullut esille kovin suuria muutoksia nykyisiin maisema-alueisiin verrattuna. Osalle alueista ehdotettiin rajausmuutoksia, ja muutaman alueen ehdotettiin muuttuvan maakunnallisesti arvokkaaksi. Tämän perusteella suuria muutoksia ei ole odotettavissa muualtakaan maasta. ■

Nykyisten valtakunnallisesti arvokkaiden maisemahäiriöiden sijainti.

SONJA FORSS

Hallinnon tutkijat kerääntyvät Tampereelle

Vuosittaiset Hallinnon tutkimuksen päivät järjestetään tänä vuonna Tampereen yliopistolla 24.-25.11.2011. Samalla juhlietaan Hallinnon Tutkimuksen Seura ry:n 30-vuotista taivalta.

Juhlaseminaarin teemana on "Hallinnon tutkimus uuden edessä: Hallinto, kansalainen ja markkinat kohtaavat". Teema kääntää katseen eteenpäin. Hallinnon, kansalaisten ja markkinoiden kohtaaminen ja hallinnon kansalaisläheisyys ovat uusien haasteiden edessä monin tavoin. ■

hallinnontutkimus.fi/htpaivat

MERVI SAVOLAINEN

Puijon valtakunnallisesti arvokkaan maisema-alueen ehdotetaan säilyttävän nykyisen arvoluokkansa ilman muutoksia.

Kuntien ehdotukset pidensivät maisemalistaa Pohjois-Savossa

Inventoinneissa pyritään mahdollisimman tiiviiseen yhteistyöhön paikallisten tahojen kanssa. Paikallistuntemus on tärkeä lähde inventoitavien kohteiden valinnassa. Uusia kohde-ehdotuksia harkitaan yhdessä muun muassa maakunnan liittojen, ELY-keskusten ja kuntien kanssa.

Pohjois-Savossa inventointia ohjasi Pohjois-Savon liiton kulttuuriympäristöryhmä. Inventoinnista tiedotettiin aikaisessa vaiheessa kuntiin muun muassa Pohjois-Savon liiton kautta.

Pohjois-Savossa inventoitavien kohteiden valinnan pohjaksi tehtiin alustava kohdelista maakuntakaavan kulttuuriympäristöselvitysten ja maakunnallisessa maisemaselvityksessä kerättyjen tietojen pohjalta. Alustava kohdelista lähetettiin kuntiin kommentoitavaksi kulttuuriympäristöryhmän kautta ja kuntia pyydettiin ehdottamaan listalle sopivia kohteita.

Jotkut kunnat olivat aktiivisempia ehdottamaan kohteita kuin toiset. Joissakin kunnissa oli myös tehty aiemmin omia maisemaintentoiteja,

ja niistä ehdotuksia myös tuli enemmän. Tätä kautta inventoitavien kohteiden listalle tuli kymmenisen kohdetta, kun yhteensä uusia inventoitavia kohteita oli 45.

Kuntien edustajat mukana maastossa

Kuntien ehdottamista kohteista yli puolet todettiin inventoinnissa maakunnallisesti arvokkaiksi, mikä oli huomattavasti enemmän kuin pelkkien taustaselvitysten pohjalta inventoitaviksi valituista uusista kohteista. Tämä osoittaa kunnissa olevan tiedon tärkeyden inventoinneissa.

Inventointien maastotyöväiheessä otettiin yhteyttä kuntiin, ja inventoija pyysi rakennusvalvonta- tai kaavoitusosaston edustajaa mukaan maastokäynnille. Useimmiten edustaja lähti mukaan. Näin inventoija sai arvokasta taustatietoa mm. alueiden historiasta ja niillä tapahtuneista muutoksista. Inventoijalla itsellään on harvoin yhtä hyvä paikallistuntemus kuin kunnan edustajilla.

Pohjois-Savossa kokemukset yhteistyöstä maastokäynnillä olivat positiivisia, ja samaa toimintatapa suositellaan nyt myös muiden maakuntien inventointeihin. ■

SONJA FORSS
Suomen ympäristökeskus SYKE
Maisema-alueiden päivitysinventointien ohjaus- ja arviointiryhmän (MAPIO) sihteeri